

МӘДЕНИ МҰРА
ғылыми журнал

КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ
научный журнал

CULTURAL HERITAGE
science journal

ISSN: 2708-3365

№ 2 (93)

Нұр-Сұлтан
2021

Редакциялық алқа:

А. Мұхамедиұлы,	өнертану докторы, профессор (алқа төрағасы)
Асанканов А.А.,	тарих ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі (Қырғызстан).
Әбдуақап Қара,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Түркия).
Бороффка Н.,	археология докторы, профессор (Германия).
Бейсенов А.З.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Ибадуллаева З.Ө.,	тарих ғылымдарының кандидаты, доцент (Қазақстан).
Ибраева А.Г.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР Ұлттық Жаратылыстану ғылымдары академиясының академигі (Қазақстан).
Касеналин А.Е.,	PhD докторы (Қазақстан).
Купаева А.Қ.,	PhD докторы (Қазақстан).
Қартаева Т.Е.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Малдыбаева Р.К.,	өнертану кандидаты (Қазақстан).
Мұқтар Ә.Қ.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Нұразхан А.Ш.,	педагогика ғылымдарының кандидаты, ҚР Көркемөнер академиясының академигі (Қазақстан).
Оңғар А.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Самашев З.С.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Төлеубаев Ә.Т.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Смағұлов О.С.,	ҚР ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы (Қазақстан).
Таймағамбетов Ж.Қ.,	ҚР ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Үмітқалиев Ұ.Ұ.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Шамильоглу Ю.,	Висконсин университетінің профессоры (АҚШ).

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

Қазақстанның киелі жерлері

Мұқтар Ә.Қ. Алтынордалық Сарайшық ортағасырлық тарихи деректерде 4

Бөкей Ордасына – 220 жыл

Ғиззатов С.М. Бөкей Ордасының тарихи тұлғалары және олардың атқарған қоғамдық-саяси қызметтері 10

Археология

Моллақанағатұлы С. Маңғыстаудан табылған «Диуани хикмет» қолжазбасы 17

Шағирбаев М.С., Сорокин Д., Казизов Е.С., Морыксин Д.В., Бычков В.С. Исследования остеологических материалов с городища Шымкент (2019-2020 гг.) 23

Аймұхамбет Ж.Ә. Шырайлы қаланың шынайы әпсаналары 47

Алаш тарихы

Сайлаубай Е.Е., Рахметуллин Е. Шыңғыстау өңірінен шыққан қазақ байларының меценаттық қызметі мен тағдыры 55

Филология

Хамзин М. Ақын Дия қажы Ахметұлы шығармашылығы: таным және тәлім аясындағы ой-толғамдар 73

Айтмұхамбетова Б.А. «Призовой слиток на казахской поэтической ниве!» 80

Асанов Қ.Д. Сөз өнерінің насихатшылық сипаты 97

Кәріпбаев Ж.Т. Жүсіпбек Шайхисламұлының «Жүсіп-Зылиха» тақырыбындағы назирасы 104

Этнография

Жәкішева З.С. Дара тұлға 121

Жүнісқанов Е.Б. Қазақтың құсбегілік өнері 134

Музей ісі

Ахметова С.М. Қасиетті құранның поэтикалық аудармасы 140

Мәдениеттану

Мырзахметов А.Ә. Архетип және көркем шығармашылықтағы «түпсана» 145

CONTENTS

Sacred places of Kazakhstan

Mukhtar A.K. Sarayshyk the time of the golden horde in medieval historical sources 4

Bukeevskaya Horde - 220 years

Gizzatov S.M. Historical figures of the Bokey horde and their socio-political activities 10

Archeology

Mollakanagatuly S. Manuscript of «Diwani hikmet» found in Mangystau 17

Shagirbayev M. S., Sorokin D., Kazizov E. S., Moryksin D.V., Bychkov V.S. Research of osteological materials from the medieval settlement of Shymkent (2019-2020) 23

Aimuhambet J.A. Genuine legends of a beautiful city 47

Alash's story

Sailaubai E.E., Rakhmetullin E. Medical activities and the fate of the kazakh riches, emitters from the region of Chingistau 55

Philology

Khamzin M. Creativity of akyn Dia kazhy Ahmetovich: thoughts in the field of knowledge and education 73

Aitmuhanbetova B.A. Golden Zhamby in Kazakh poetry or A new look at the heritage of Zhambyl 80

Asanov K.D. Information and propaganda character of oratory 97

Karipbaev J.T. Tale by Zhusupbek Shaykhislamula on the topic «Yusup-Zylikha» 104

Ethnography

Jakisheva Z.S. Unique personality 121

Zhuniskanov E. B. The art of domestication birds of prey 134

Museum business

Akhmetova S.M. The poetic translation of the holy quran 140

Cultural studies

Mirzakhmetov A.A. Archetype and «subconsciousness» in artistic creativity 145

Жәкішева З.С.
Алматы қ., Қазақстан
e-mail: zabira.zhakisheva@gmail.com

ДАРА ТҰЛҒА (Ө. Жәнібековтің туғанына 90 жыл толуына орай)

Еңбекте – көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері, Гуманитарлық ғылымдар академиясының академигі, тарих ғылымдарының кандидаты, этнограф-ғалым, Өзбекәлі Жәнібековтің (1931-1998) Қазақтың Ықылас Дүкенұлы атындағы халықтық музыка аспаптары музейінің негізін қалаудағы ұйымдастырушылық және қайраткерлік еңбегі сөз болады. Сондай-ақ, музейдің өз ішінен музей қызметкерлерінен жасақталған «Сазген» көне аспаптар ансамблі мен «Аспап жасау және қалпына келтіру шеберханасы» жайынан мағлұмат беріледі.

Түйін сөздер: музей тарихы, музей құндылықтарының жинақталуы, Музей – Сазген – Шеберхана үштігі, Жарлықтар, Жәнібеков жайлы лебіз-пікірлер мен жазбалар.

Кіріспе

Өзбекәлі Жәнібеков – ХХ ғасырдың 1970 жылдарынан бастап еліміздегі сандаған үлкенді-кішілі музейлерді, тарихи маңызы бар ескерткіштерді есепке алу, қорғау, жөндеу және қалпына келтіру шеберханаларын ұйымдастыру секілді жұмыстардың бастамашысы болды. Бұл жөнінде: «...Өз-ағаның қазақ тарихы мен мәдени мұраларына айрықша көңіл бөлуі арқасында Қазақстанның барлық облыстарында және қалаларында тарих, мәдениет және сәулет ескерткіштерін қайта қалпына келтіру шеберханалары ашылды, ескерткіштерді жобалау, зерттеу істері ғылыми жолға қойылды...» (Рух сардары, 2006: 323). Сондай-ақ, ұлттық Наурыз мерекесі мен ақындар айтысының қалпына келтіріліп, ұлт зиялыларының есімдерінің ақталып, еңбектерінің жарыққа шығарылуы секілді мемлекеттік және қоғамдық істерді

жүзеге асыра білген ұлтжанды қайраткер ретінде танылды.

...Өткен ғасырдың 1980-ші жылдарында бой көтеріп, іргесін бекітіп, халық игілігіне айналған музейлердің бірі – қазіргі Ықылас Дүкенұлы атындағы халықтық музыка аспаптары музейі. 1980 жылғы тамыз айының 1-ші жұлдызында Қазақ ССР Министрлер Кеңесінің № 358 санымен орыс тілінде мына төмендегі Жарлығы шықты. Қаз-қалпында:

«Принять предложение Министерства Культуры Казахской ССР, согласованное с Госпланом Казахской ССР, Минфином Казахской ССР, Академией наук Казахской ССР, об открытии в г. Алма-Ате Республиканского музея народных музыкальных инструментов Казахской ССР.

Председатель Совета Министров Казахской ССР – Б. Әшімов.

1 тамыз 1980 ж.».

Осы Жарлыққа сәйкес сол кездегі Қазақ ССР Мәдениет министрінің музейлер ісі жөніндегі орынбасары Өзбекәлі Жәнібеков (1931–1998) өз идеясынан туындаған музейді ұйымдастыру жұмысына беріле кірісіп кетті. 1980 жылдың тамыз айынан басталған қауырт жұмыс тоғыз ай ішінде аяқталып, 1981 жылы сәуір айының 24-ші жұлдызында музей халыққа есігін айқара ашты.

Жер-жерде шашырап, жоғала бастаған халықтық дәстүрлі музыкалық аспаптар қазынасын бір жерге жинастыру ісі – осы музейді құру туралы өмір талабын туғызса, олардың сандаған үлгі-нұсқаларының молдығы осы музейді ұйымдастырудың қозғаушы күші болды. Музей – ХХ ғасырдың 1980-ші жылынан бастап Қазақстан музейлері тарихына соны жаңалық болып еніп, еліміздің рухани-мәдени өмірінен ойып тұрып орын алды.

Музейдің құрылуы сонымен қоса, аспапты-музыка мәдениеті тарихымен байланысты болып келетін ғылыми-зерттеу жұмыстарды, бұрын назарға алынбаған сан алуан ғылыми тақырыптарды да өмірге ала келді. Соның нәтижесінде дәстүрлі көне музыкалық аспаптардың музейлік мұра, тарихи құндылық ретіндегі ерекшеліктеріне алғаш рет назар аударылды.

Музей – өз коллекцияларының ерекшеліктеріне сай: аспаптану, музейтану, музыкалық этнография, аспапты-музыкалық археология, аспапты-музыкалық фольклор, аспапты-музыкалық қолөнер, т.б. секілді гуманитарлық ғылым салалары бойынша жұмыс жүргізуге міндеттелді. Осы бағыттар бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын орнықтыру, көне аспаптарды насихаттайтын «Сазген» этноансамблі мен «Аспап жасау және қалпына келтіру шеберханасын» ұйымдастыру секілді ұлтқа қажетті идеяларды ойластырып, оны мемлекеттік деңгейде белсенді түрде қорғап, дәлелдей білген және аса сүйіспеншілікпен жүзеге асырған сол кездегі ҚР Мәдениет министрінің орынбасары – Өзбекәлі Жәнібеков еді.

Жәнібеков жайлы жазбалар

Қазақстанда бұрын болмаған бірегей музейдің экспозициясы жайында Ө. Жәнібеков: «...Қазақстанның халық әуез аспаптары музейін ұйымдастыруға, оның оңайға түсе қоймаған

экспозициясын құрастыруға менің бақандай екі жыл уақытым кетті...», – деп жазды өз кітабында (Жәнібеков, 1996: 16).

Халқымыздың аспапты-музыка мәдениетіне арналған музейдің экспозициясымен танысқан дүниенің төрт бұрышынан саяхаттап келген туристердің, мемлекет және қоғам қайраткерлерінің, әр елдің өнер-мәдениет тұлғаларының музей мен Өз-аға жайында жазып қалдырған лебіз-пікірлері көптеп саналады. Ол жазбалар Ө. Жәнібековтің музейді құрудағы, ұйымдастырушылық, қайраткерлік, ұстаздық, еңбекқорлық, білімпаздық тұлғасын даралай түседі. Олар:

«...Өз-аға сан мәрте жоғарғы басшыларға кіріп жүріп Қазақстанда бұрын болмаған қазақ халық әуез аспаптары музейін ашуды ұсынды. Музейдің мекен-жайын қалпына келтіру ісіне де, ел арасынан көне әуез аспаптарын жинастыруға да қаржы бөлдіріп, 1981 жылдың көктемінде Өз-аға халық аспаптар музейін ел игілігіне ұсынды.

Қ. Тұяқбаев – ҚР Еңбек сіңірген Мәдениет қайраткері».

«...Жәнібеков Өзбекәлінің болашақ жағдайын алдын-ала, жан-жақты ойластырып, маңдай терін төгіп жүріп тындырған бір үлкен жұмысы – бұл күнде республика мақтанышы болып отырған ұлттық музыка аспаптарының музейі еді...

М. Есенәлиев – мемлекет және қоғам қайраткері».

«...Үкіметке жоспарын дайындап, орналасатын жерін тапқан, алғашқы қызметкерлерін іріктеген, музейдің ең басты Тақырыптық Жоба-Жоспарын жазған, өзінің беделі арқасында қазақтың атақты адамдары ұстаған музыкалық аспаптарды басқа музейлердің қорынан жинастырып алдырған, қазақтың біртуар азаматы – Өзбекәлі Жәнібеков екенін жұртшылық біледі.

Ш. Оспанов – зерттеуші».

«...Өзбекәлі Жәнібеков – Мәдениет министрінің орынбасары болып жүргенде Алматының өзінен саз аспаптарының музейін ұйымдастырып, оның жанынан фольклорлық ансамбль құрды...

Б. Әшімов – мемлекет және қоғам қайраткері».

«...Қазақтың халық аспаптары музейінде болып, терең әсер алдым. Бұл – халқымыздың музыка

мәдениеті тарихын үйрену үшін өте керек нәрсе. Аз уақыт ішінде көп еңбек істелген. Жолдарың болсын, қымбатты бауырлар!

Л. Хамиди – ҚР Халық артисі, композитор. 1981».

«...Мен бүкіл әлем халықтарының музыка мәдениетіне ден қойып жүрген адаммын. Дәл Сіздердің музейлеріңіздей музей әлемде жоқ. Музыка аспаптарын көру бір басқа да дауысын естіп, қалай ойналатынын көру бір басқа. Бұл – ежелгі заманның әуеніне дейін жанданған тірі музей. Бұл – нағыз қымбат қазына!

Г. Храпкович – поляк музыка маманы, 1982».

«...Я восхищена, потрясена и горда! Замечательный музей! Это драгоценный подарок нашему талантливому народу. Играя на этих инструментах народ выражал свою душу, свои мечты о прекрасном будущем. Низкий поклон всем тем, кто создал этот уникальный музей! Успехов и расцвета!

Г. Жұбанова – КСРО, ҚР Халық артисі, композитор. 1983».

«...Өзекең бір топ адамды қазақ ұлттық аспаптар музейіне шақырды. Сонда өзі ұйымдастырған ансамблдің өнерін тамашалатты...

Ш. Елеуқенов – жазушы. 1984».

«...Сіздер бұл музей-көрмелеріңізбен мақтануларыңыз керек. Өте тамаша. Мен бұл елге және музейге қайтып келемін деп ойлаймын.

Лиллид Канги – АҚШ. 1984».

«...О высокой культуре народов Казахстана повествует и этот уникальный, прекрасный музей народных музыкальных инструментов. Восхищен и музеем и ансамблем. Молодцы!

Борис Ельцин – Ресей Президенті. 1991».

«...Хочу выразить благодарность за замечательную экспозицию, представленную в поистине уникальном музее вдохновляющую музыку!

Франц Браницкий – Австрия канцлері. 1993».

«...Тамыры тереңнен басталатын халық саздарын, оның үнін халыққа жеткізетін саз аспаптарын өте ұқыпты сақтап, насихаттап отырғандарыңызға алғыс білдіреміз!

Ян Хен Со – Қытайдың Жоғарғы Халық жиналысының төрағасы. 1993».

«...Очень приятно было посещение этого музея. Музыка, инструменты были очень превосходны. Спасибо за такой прием!

Мухаммад Асгад – Пакистанның транспорт министрі. 1994».

«...Наурыз мерекесінің тойлануына, зерттелуіне және дәстүрлі ұлттық мерекеге айналуына ықпал еткен екі адам болса, оның бірі – Өзбекәлі Жәнібеков еді. Егер біреу болса, соның жалғыз өзі де осы – Өзекең еді...

«Қазақ әдебиеті» газ., 1998».

«...Алматыдағы халық аспаптары музейі – Музыкалық Музейлер Қауымдастығының ішінен ерекше орынды иеленеді. ...Мұнда бір тылсым күш бар. Керемет коллекцияларын былай қойғанда, үлкен жұмыстың атқарылғаны көрініп тұр.

Михаил Брызгалов – Қауымдастық Президенті».

Осылайша, әр тілдегі, әр мақсат пен тілектегі адамдар қазақ халқының дәстүрлі көне музыкалық аспаптарының терең тарихымен танысып, әуезді үнін жүректерінен өткізді. Бірегей музейдің іргесін қалап, шаңырағын биіктеткен, ұлт мұрасының жоқшысы және жанашыры бола білген Өзбекәлі Жәнібековке Әлем халықтарының өкілдері осылай баға берді.

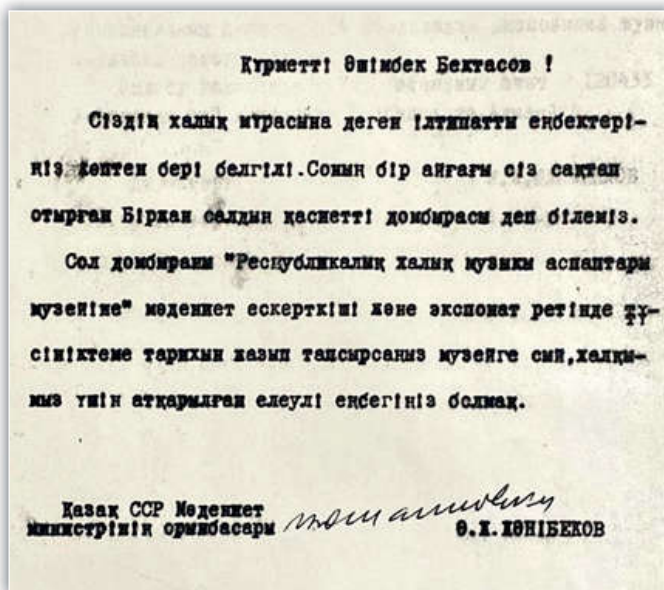
Музей коллекцияларының жинақталуы

Музей құрылуының 1981-82 жылдарында музей коллекцияларының жинақталу тарихы жөнінде түрлі көзқарастар етек алды. Соның бірі – белгілі коллекционер, өнертану ғылымының кандидаты, ғалым Б.Ш. Сарыбаевтың (1927-1984) жекеменшік коллекциясымен байланысты болып, ел арасында: «Музей – Б. Сарыбаевтың жекеменшік коллекциялары негізінде жасақталды» деген теріс ұғым қалыптасты. Шын мәнісінде, Ө. Жәнібеков пен басқа да өнер-мәдениет қайраткерлерінің өз сұқбаттары мен мақалаларында Б. Сарыбаевтың жеке коллекциясын музейге алдырып, сол арқылы музейді жабдықтау ниеттерінің болғаны айтылады.

Бұл жайында мемлекет және қоғам қайраткері М. Есенәлиев былай деп жазады: «...Алматы консерваториясының профессоры Б. Сарыбаев халық аспаптарының әуесқой жинаушысы еді. Үш бөлмелі шағын пәтерінің бір бөлмесі музыкалық аспаптарға толы болатын. Бір күні Өзбекәлі екеуіміз оның пәтеріне бардық. Б. Сарыбаевқа Мәдениет министрлігіне қарайтын, өзі басқара алатын халық аспаптары музейін құру идеясын ұсындық. Экспонаттарын келешек музейге берсеңіз деген тілек білдірдік. Біздің ойымыз іске аспайды. Б. Сарыбаев ұсыныстан бас тартып, керісінше профессор өз пәтерін кеңейтіп беруді өтінді және жеке мұражай болуын қалайтындығын айтты. Біз түк бітірмей қайттық және талқылауды министрлікте жалғастырдық. Сонда Жәнібеков: «Музейді бәрібір ашамыз, аспаптардың бірқатарын облыстық музейлерден аламыз да, бір бөлігіне шеберханаларға тапсырыс береміз», – деді. Музей ашылғанға дейін Өзбекәлі бірқатар шеберлерді шақырып, мамандарды тарта отырып, объектідегі «бас прораб» болды...» (Есенәлиев, 1999: 110-111).

Музейді ұйымдастырудың алғашқы жылдарында Ө. Жәнібеков өзінің сілтемесімен, нұсқауымен, жеке өтінішімен, тапсырысымен, әлбетте, қызмет бабын пайдалана отырып, Қазақстанның облыстары мен аудандарының музейлері қорында сақталған, қайсыбірі шаң басып, қозғаусыз, елеусіз, ескерусіз жатқан көне де тарихи мұраларды ашылмақ музей шаңырағы астына алғызды. Мәселен, Семейдегі Абайдың әдеби-мемориалдық музейінен ұлы Абайдың (1845-1904), Атырау облыстық өлкетану музейінен Мұрын-жырау Тілеген Сеңгірбекұлы (1859-1954), академик Ахмет Жұбанов (1906-1968), Дина Нұрпейісова (1861-1955), Сейтек Оразалыұлы (1861-1933), Сүгір Әлиұлы (1882-1961), Әбікен Хасенов (1897-1958), Қамар Қасымұлы (1893-1966), Шашубай Қошқарбайұлы (1875-1952), Нартай Бекежанов (1890-1954), т.б. секілді Ұлы Дала өнерпаздары мен тұлғалары тұтынған тарихи аспап-мұраларын сұратып, хат жазып, олардың кең түрде насихатталуына жол салды.

Мәселен, белгілі қоғам қайраткері Әшімбек Бектасовтың (1910-1981) қолында сақталған Біржан-сал Қожағұлұлының (1831-1894) домбырасы жөнінде 15.10.1980 жылы №10 санмен өзінің қолы қойылып жазылған хаты музейдің құнды деректерінің бірінен саналады.

Осы секілді алпыстан аса тарихи құндылықтардың жинақталуы нәтижесінде музейде «Мемориалдық аспаптар залы» аталатын ғылыми экспозиция жабдықталды. Бұл экспозиция – елімізде 2018 жылы қабылданған «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» Мемлекеттік бағдарламаның жалғасы болып табылатын «Ұлы Даланың 7 қыры» жобасында көрсетілген «Ұлы Дала тұлғалары» атты тақырып бойынша жүргізілетін ғылыми-көпшілік жұмыстарда маңызды рөл атқаруда.

Қазақтың аспапты-музыка мәдениеті музейінің экспонаттарын жинақтау барысында алғаш рет бұрын назарға алынбаған аспапты-музыкалық археология саласына назар аударылды. Ол тұста бұл саланың мамандары да, зерттеуші-ғалымдары да жоқ еді. Осы мәселе жөнінде Өз-аға: «...Әттең, бізде әуездік археологиямен айналысатын этнолог мамандар болғанда көптеген жаңалықтардың бетін ашуға болатын еді...», – деп жазды (Жәнібеков, 1992).

Елімізге белгілі Ә. Марғұлан, А. Шалекенов, К. Ақышев, А. Чариков, т.б. қатарлы археолог-ғалымдардың жетекшілігімен жүргізілген археологиялық қазба жұмыстары кезінде анықталған мұраларды да көзден таса қалдырмай музей қорына алғызып отырды. Олардың қатарында б.з.д. IV-III ғғ. неолит дәуіріне жататын «Таңбалы тас» (Зікір тас), «Бақсы тас» (VIII ғ.), сылдырлы дүңгіршек (VI-VII ғғ.), бір дыбыс ойықты үрлемелі «ысқырық» (X-XII ғғ.), бір ішекті «Күйші мүсін тасы» (X-XII ғғ.), саз сырнай (XII ғ.), т.б. қазба мұралар бар

(Жәкішева, 2011: 133-134). Бұл жинақталған түпнұсқа мұралар арқылы алғашқы жылдардың өзінде-ақ музейде «Аспапты-археология залы» аталатын экспозиция жабдықталды және музей таныстырылымы осы археология залынан бастау алады.

Өзбекәлі аға Жәнібеков музей құрумен бір мезгілде түркі және шетел халықтарының аспап-мұраларын жинастыруға да аса көңіл бөлді. Ол мұралар – Алматыда оқитын шетелдік студент-жастардың, Қазақстанға ресми сапармен келген шетелдік мемлекет және қоғам қайраткерлерінің, туристердің, аспап жасаушы шеберлердің сыйға әкелуімен, сондай-ақ, іссапар, экспедиция жұмыстары секілді әртүрлі жолдармен жинақталды. Соның нәтижесінде музейде «Түркі және шетел халықтарының аспаптары» аталатын экспозиция залы жабдықталды.

Музей коллекцияларының осылайша жинақталуы жөнінде зерттеуші А. Турсунов: «...Заместитель министра культуры Каз.ССР Узбекили Жанибеков – принимал самое активное участие не только в его создании, организации экспозиции, но и непосредственно занимался сбором инструментов в разных районах нашей республики», – деп жазды (Турсунов, 1981).

Осылайша, Өз-аға Жәнібековтің бастама-сілтеме-көрсетуімен, тілек-

өтінішімен жылдар бойы еліміздің әр өңіріндегі музейлердің қор-қоймаларында шаң басып елеусіз, ескерусіз жатқан рухани-мәдени мұралар алғаш рет бір жерге топтастырылып жинақталды.

Мұның өзі – қазақтың дәстүрлі көне музыкалық аспап-мұраларына арналып еліміздің музейлері тарихында 1980-81 жылдардан бастап жүзеге асырылған алғашқы және ең маңызды жинақтау болды. Сонымен қоса, бұл жинақтау – ұлт аспаптарының терең тарихын танып-білуге, қазақ аспаптану білімінің дамуына, коллекциялардың мәдени мұра, рухани құндылық ретіндегі рөлін айқындайтын жинақтау болды.

Музей қонақтары

Жалпы музейдің болсын, «Сазген» ансамблі мен шеберхананың болсын жүзеге асып-орнықтырылуына сол кездегі Қазақстан мемлекетінің басшысы Дінмұхамед Ахметұлы Қонаевтың жан-жақты көрсеткен көмегі мен қамқорлығы маңызды болды. «Біткен істің басына, жақсы келер қасына» демекші, 1982 жылдың мамыр айының ішінде музей экспозициясымен танысуға келген Д.А. Қонаев: «...Тарихи да мазмұнды экспозициясы, оны толықтырып тұрған тамаша өнерпаздар тобы бар

Сур.1. Ө. Жәнібеков пен Н. Назарбаев музейдің лекция-концерт залында. 1982 ж.

Fig.1. O. Zhanibekov and N. Nazarbayev at the concert hall of the museum. 1982

Сур. 2. Солдан оңға қарай: Н. Тілендиев, Қ. Сұлтанов, Ө. Жәнібеков, Н.Ә. Назарбаев музей қызметкерлері ортасында. 1982 ж.

Fig. 2. From the left to the right: N. Tlendiyev, K. Sultanov, O. Zhanibekov, N. Nazarbayev among the museum staff members.

Сур. 3. Н.Ә. Назарбаев музейге сыйлаған домбырасын орналастыруда. 2016 ж.

Fig. 3. N. Nazarbayev is giving his dombyra for a gift. 2016.

осындай ерекше музей қалыптастырып шыққан сендерге рахмет!», – деп ризашылығын білдіріп, табыс тіледі (Жәкішева, 2011: 12). Мемлекеттік деңгейде осындай қолдауға ие болған Өзбекәлі Жәнібеков сол тұста – өз идеясынан туындаған Музей – Сазген – Шеберхана үштігін Мәңгілік мұраға, халық игілігіне айналдыра білді!

Алғашқы жылдардың өзінде-ақ, Ө. Жәнібеков атағы алысқа кеткен музейге еліміздің мемлекет және қоғам қайраткерлері мен белгілі өнер-мәдениет қызметкерлерін ертіп келуді әдетке айналдырды. Бұл жайында Т. Әсемқұлов: «... Музей аз уақыттың ішінде үлкен беделге жетіп, өнер мен мәдениет ордасына айналды. ЦК-ның хатшылары Қазақстанға жолы түсіп келіп қалған шетелдің мемлекеттік қайраткерлерін ең әуелі осы музейге ертіп келіп, экскурсия өткізіп, концерт тамашалататын», – деп жазады өз естелігінде (Әсемқұлов, 2001).

1982 жылдың қыркүйек айында Ө. Жәнібеков – сол кездегі Қазақ ССР Министрлер кеңесінің төрағасы Н.Ә. Назарбаевты алғаш рет музейге ертіп келді.

...1988-1990 жылдарда Өз-аға Жәнібеков музейді түркітілдес халықтардың ортақ абызы, қобыз күйінің негізін салушы Қорқыт есімімен атау жөнінде пікірлері мен ұсыныстарын жариялай бастады. ҚР Суретшілер Одағының мүшесі, белгілі мүсінші Қуаныш Мәліковке «Қорқыт ізімен» деп аталатын мүсінді жасауға тапсырыс берді. Осы кезде мызғымастай болған Кеңес Одағы ыдырап, әр республика өз тәуелсіздіктерін жариялап жатты. Кеңес үкіметі Ө. Жәнібековті аяқ астынан ертерек зейнетке жіберді. Осындай алмағайып кезеңде Министрлер Кеңесінің төмендегі орысша жазылған Жарлығы жарияланды.

Қаз-қалпында:

Сур. 4. «Қорқыт баба ізімен». 1988 ж.
Fig. 4. “The trail of Korkyt baba”. 1988.

Сур. 5. «Күйші Дина». 1989 ж.
Fig. 5. “Kuishi Dina”. 1989.

СОВЕТ МИНИСТРОВ КАЗАХСКОЙ ССР
ПОСТАНОВЛЕНИЕ

от 11 марта 1990 г. №104

Алма-Ата, Дом правительства

О ПРИСВОЕНИИ МУЗЕЮ НАРОДНЫХ
МУЗЫКАЛЬНЫХ
ИНСТРУМЕНТОВ В г. АЛМА-АТЕ ИМЕНИ
ИХЛАСА

Совет Министров Казахской ССР
П о с т а н о в л я е т:

Принять предложение Алма-Атинского горисполкома, согласованное с Государственным комитетом Казахской ССР по культуре, Союзом композиторов Казахстана, Музыкальным обществом Казахской ССР, о присвоении музею народных музыкальных инструментов в г. Алма-Ате имени известного представителя казахской национальной музыкальной культуры, знаменитого кюйши-кобызиста, композитора Ихласа Дукенулы и впредь именовать его – музей народных музыкальных инструментов имени Ихласа.

Председатель Совета Министров Каз.ССР
У. Караманов

Зам.упр. Делами Совета Министров Каз.ССР
Ж. Ибрагимов

Осылайша, Өзбекәлі аға Жәнібековтің музейге түркі әлемінің ортақ абызы, данағөй жырауы Қорқыттың есімін беру арқылы «Түркі әлемінің бірегей музейі» болуын көздеген мақсаты орындалмады. Өз-ағаның тапсырысымен жасалған «Қорқыт баба ізімен» және «Күйші Дина» аталатын бірегей мүсіндер 1989-1991 жылдарда музейге бөлінген қаражатқа сатып алынды. Бұл мүсіндер музей залының көркі ғана емес, жалпы қазақ мүсінтану саласында да айшықты орын алатын мұралардың қатарынан саналады.

Жәнібеков және Сазген

Музейдің құрылу, ашылу және қалыптасу тарихын сөз еткенде «Сазген» көне аспаптар ансамблін айтпай кету мүмкін емес. Ол кезде «Музей мен Сазген» дүниеге келген егіздер іспетті болды. Музейдің өз ішінен қоғамдық негізде «Сазген» этноансамблін ұйымдастыру Ө. Жәнібековтің өз идеясы болатын. Бұл туралы

өзінің тілшілерге берген сұқбатында былай деп атап өтті: «...Задача наша глубже – найденные или воссозданные инструменты, молчавшие годы и даже столетия должны опять зазвучать. С этой целью мы сформировали из сотрудников музея ансамбль «Сазген». Ансамбль «Сазген» будет выступать с лекциями, концертами с целью ознакомления широких слоев трудящихся с казахскими народными песнями, кюями, давно ушедшими от нас мелодиями...» («Огни Алатау», 06.5.1981).

Музейдің негізін қалаушылардың бірі, күйші Т. Әсемқұлов ансамбль жайында: «... Болашақ ансамбльге солистер мен музыканттар іздеу үзіліссіз жүргізіліп отырды. Өз-ағаң әрбір әртісті өзі сынайды. Дауысын тыңдайды, күйші болса – күйін тыңдайды. Талай әнші мен күйші Өз-ағаңның қатал сынағына шыдамай өкпелеп те кеткен. Көп ұзамай ансамбльдің сұлбасы да көріне бастады», – деп жазады өз естелігінде (Әсемқұлов, 2001).

Бағдарламасының дені халықтық шығармаларға құрылған осы концертті көрген алматылықтардың таң-тамаша қалғаны былай тұрсын, ұлттық музыкалық фольклорымыздың бай нұсқалары жөнінде сан жылдар бойы қалыптасқан қасаң көзқарастар мен пікірлерге түбірімен өзгеріс әкеліп, жұртшылықтың санасын дүр сілкінтті...

Алғашқы концертімен-ақ танымал болған музей ансамблі 1982 жылы Югославияның Сараево қаласында өтетін Халықаралық көрме-жәрмеңке жұмысына қатыстырылды. Бұл жайында Т. Әсемқұлов: «...Бірде Өзбекәлі Жәнібеков Қазақстанға іссапармен келген Югославияның мемлекеттік ірі шенеунігін музейге ертіп келіп, «Сазгеннің» концертін көрсетті. Көп ұзамай сол адам Босния-Герцеговинада өтетін Қазақстанның көрмесіне «Сазген» ансамблі қатыссын деп өтініш жасапты. Осылайша, 1982 жылдың күзінде Боснияның астанасы – Сараево қаласына да барып келген едік...» (Әсемқұлов, 2001).

Өзбекәлі Жәнібеков ел ішінде жүрген тума талант өнерпаздар болса сұрастырып отырудан талықпайтын. «Бәлен ауылда түген деген мықты кобызшы, домбырашы немесе әнші, биші бар» дегенді естісе болды, олардың музыкалық білімі жоқтығына қарамастан дереу алғызатын әдеті болды. «Ел ішіндегі тума таланттар қазақтың түпнұсқа өнерін сақтағандар. Біз солар арқылы орындаушылық дәстүрді, халықтық әуезді сақтап-насихаттауымыз керек. Халық өнерінің қаймағын бұзбай жеткізетін солар. Музейдегі

көне аспаптар арқылы орындалатын ұмыт болған ән, күй, би өнерімізді тума таланттар арқылы жеткізу қажет», – деген тағылымдық ұстанымының арқасында 1980-82 жылдарда музейге ел арасынан шыққан небір талантты өнерпаздар тобы шоғырланды.

«Сырт көз – сыншы» демекші, музейдің өз ішінде шығармашылық жұмыстар атқарған «Сазген» ансамблі жайында еліміздің әр өңірінен келген көрермендердің жүрекжарды алғыстарымен лебіз-пікірлері еліміздің көптеген ақпараттық құралдарында жарияланды. Олар:

«...Несколько лет назад при музее народных музыкальных инструментов в Алма-Ате был создан фольклорно-этнографический ансамбль «Сазген». Выступления самодеятельных артистов пользуются большим успехом у зрителей...»

Н. Васильева - журналист. 1986».

«...Музейдің «Сазген» ансамблі 1985 жылы Орталық Комсомол Комитетінің «Ленинская смена» үгіт поезымен Алматы – Ашхабад – Каахка – Теджен – Геок – Тепе Бахардан

– Қызыл Арват – Казанджик – Небит-Даг – Красноводск – Ашхабад бағыттарымен жүріп, оқушыларымен, мақташыларымен, «Небит-Даг» мұнайшыларымен, «Казанджик» сүт өндірушілерімен, еңбек ардагерлерімен кездесіп, көне музыкалық аспаптардан көрме ұйымдастырып, лекция-концерт өткізді. Ансамбль Түркіменстан Республикасы ЛКСМ Орталық Комитетінің Құрмет Грамотасымен марапатталды...

З. Жәкішева – музей маманы, зерттеуші. 1985».

«...Өз-аға «Сазген» ансамблінің мүшелеріне арнап 22 дана бірегей киім коллекциясын жасатты. Әлі есімде, әркімге арнап киім тіккізгенде ансамбльдің әнші-күйшілерінің бет-әлпетіне лайықтайтын...

Қ. Тұяқбаев – ҚР Еңбек сіңірген мәдениет қайраткері».

«...Республикамызда көне халық аспаптарынан құрылған ансамбльдің бірі – «Сазген». Музей ашылған күннен бастап қоғамдық негізде ұйымдасқан ансамбль көрермендерді өз өнерімен тәнті етіп келеді. Ансамбльдің құрылып, өнерінің

Сур. 6. «Сазген» ансамблінің алғашқы құрамы. 1981 ж.

Fig. 6. The first staff members of ensemble "Sazgen". 1981.

жетіле түсуін Қазақ ССР Мәдениет министрінің орынбасары Ө. Жәнібеков жолдас тікелей қадағалап отырды...

Н. Ақышев – жазушы. 1981».

«...Көрермен жұрттың ыстық ілтипатына бөленіп жүрген «Сазген» ансамблінің мүшелері Жастар мен студенттердің Бүкіл дүниежүзілік XII фестиваліне қатысқалы отыр. «Сазгеннің» қаз тұрып қалыптасуы Алматыдағы республикалық ұлт аспаптар музейінің құрылуымен тікелей байланысты...

Ж. Кенжалин – журналист. 1985 ж».

«...Музейдің «Сазген» тобы гастрольдік сапармен Америка, Югославия, Швейцария, Удмуртия, Түркімения, Марий, Коми елдерінде болып, Мәскеуде өткен «Музыка – 89» Халықаралық көрмеге қатысып, көне аспаптардан көрмелер ұйымдастырып, музыкалық фольклор нұсқаларынан өнер көрсетіп, екі жақты насихат жұмыстарын жүргізді. 1987 жылы Қазақ ССР Жоғарғы Советінің Құрмет Грамотасымен, Мәскеуде өткен Жастар мен студенттердің бүкіл дүниежүзілік XII фестивалінің арнайы дипломымен марапатталды...

Г. Мұқамбетқали. «Алматы ақшамы». 1990 ж».

Осылайша, 10 жылдан аса музейдің сәні мен сазы болған «Сазген» көне аспаптар ансамблі 1991 жылы ҚР Мәдениет Министрлігінің шешімі бойынша алғашқыда Алматы облысы, Сүйінбай атындағы облыстық филармонияның қарамағына берілді. Мұның өзі ансамбльдің ендігі жерде қоғамдық негізде емес, кәсіби өнер ұжымы ретінде үлкен сахналардан көрініп, алысқа құлаш сермеуіне мүмкіндік жасалды. Кейіннен 2003 жылдан бастап ансамбль аты ресми түрде «Сазген сазы» фольклорлық-этнографиялық ансамблі деп аталып, Алматы қалалық Мәдениет басқармасының «Алматы әуендері» кәсіпорнының құрамына енді.

Жәнібеков және Шеберхана

Музей коллекцияларының тарихында маңызды орын алған «Аспап жасау және қалпына келтіру шеберханасының» ұйымдастырылғанын бүгінде біреу біледі, біреу білмейді. Музейдің өз ішінде, оның басшылығына қарайтын

шеберхананы ұйымдастыру – Өзбекәлі Жәнібековтің өз идеясы болатын және шеберхананың барлық жұмысын өзі қадағалап отырды. Музейдің 8 бірдей экспозиция залдарын экспонаттармен жабдықтау оңай жасалатын шаруа емес еді. Алайда, өзі бастаған іске жауап беріп, батыл да шұғыл шешім қабылдай алатын Ө. Жәнібеков жан-жақта шашырап жүрген аспапшы-шеберлер, қолөнерші-зергерлер мен ұсталардың басын қосты. Соның нәтижесінде музей залдары мен қор-көрмелері экспонаттармен толықтырылып, сынған, бүлінген экспонаттар қалпына келтіріліп, жаңғыртпалары мен көшірме нұсқалары жасалды. Аспап жасаушы қолөнер шеберлерінің жұмыстары музей үшін аса маңызды әрі шешуші рөл атқарды. Музей залдарына қойылатын аспап-экспонаттарды жасауда күні-түні жұмыс атқарған шеберлер тобының жұмысына қажетті керек-жарақтарды Ө. Жәнібеков еліміздің әр өңірінен алғызып отырды.

Мәселен, соқпалы дабыл, дауылпаз, ыспалы қылақобыз, нарқобыз секілді аспаптарға қажетті түйенің терісін Маңғыстаудан алдыртты. Жидітілген теріні поезға тиеп алып келе жатқан шеберді «мына заттарыңның иісі жаман, жолаушылар арызданып жатыр» деп жолсеріктер шеберді терілерімен қосып Ақтөбе маңындағы «Қандыағаш» бекетінен түсіріп кеткен. Сол шебер әлденеше поезд ауыстырып Алматыға әзер жеткен қиыншылықтарына да куә болған едік. Музей шеберханасында аспап жасау және қалпына келтіру жұмыстарын жүзеге асыру үшін белгілі суретші, қолөнер шебері, зергер Дәркембай Шоқпарұлы, музей директоры Ж. Шәкәрімов, күйші-зерттеуші Т. Әсемқұлов Мәдениет Министрлігіне шұғыл шақыртылды. Бұл жайында: «...Дәркембай жағдайды естіген шығарсың. Б. Сарыбаевтың коллекциясы музейге келмейтін болды. Музей сәуір айының ішінде ашылмақ. Біз саған үміт артып отырмыз. Бұл мемлекеттік маңызы бар іс. Д.А. Қонаевтың өзі бақылау жасап отыр. Экспозицияны толтырып, музейдің ансамблін аспаппен қамтамасыз етуіміз қажет», – деп жазады (Әсемқұлов, 2001). Музейді экспонаттармен жабдықтау жұмысы жайында Д. Шоқпарұлы: «...Тікелей басшымыз Ө. Жәнібековтен «дереу экспонаттар әзірлеу керек» деген нұсқау алдық. А. Хасенов, А. Құмаров, Ж. Тұрдығұлов, Ж. Үмбетов, Ж. Байжігітов, т.б. шәкірттердің көмегімен білекті сыбанып,

іске кірісіп кеттік. Жағдайдың жоқтығына, ауа райының қолайсыздығына, уақыттың тығыздығына қарамастан алғашқы алпысқа жуық экспонат әзір болды...», – деп жазды (Шоқпарұлы, 1996: 36).

...1981-85 жылдар аясында музей шеберханасынан алғаш рет «Ортеке» құралы, соқпалы «дудыға», «тоқылдақ», «қос дүңкілдек», ыспалы «нарқобыз», «сазген», халық жадынан шығып, ұмыт болған «қуыс мойын», «үшем», «кең шанақты», «кеңілді бұраулы», «алмалы-салмалы», «сауырлы», «екі жақты», т.б. қатарлы этнографиялық домбыра нұсқаларының жаңғыртпалары жасалды.

Әр аспаптың қандай ағаштан, қандай әдіс-тәсілмен жасалатыны жайында: «...Центром воссоздания и реконструкции инструментов стала в Алма-Ате экспериментальная мастерская при Республиканском музее народных музыкальных инструментов. Специалистами по многочисленным описаниям, рисункам, почти с нуля, делается то, что изготовлялось в древние времена. Для одних инструментов необходима тынь-шаньская ель, для других – береза, клен, тутовое дерево», – деп жазды зерттеушілер (Голоса возрожденных инструментов, 1987).

Осылайша, музей шеберханасында жасалып шыққан сан алуан аспаптар музейдің қор-көрмелерін толықтырумен қоса, жеке орындаушылардың, шағын ансамбльдер мен кәсіби оркестрлердің қолданысы арқылы да өнер сахнасына жолдама алып жатты.

Музейдің «Аспап жасау және қалпына келтіру» шеберханасының қалыптасуы мен дамуына жан сала еңбек еткен Халықаралық, республикалық байқаулардың жеңімпазы, Гран-При сыйлығының иегері, ҚР Мәдениет қайраткері, шебер – Жолаушы Тұрдығұлов, ҚР Мәдениет қайраткері, шебер – Сатыбалды Кенжеғараев, «Түркі әлеміне сіңірген еңбектері үшін» атағының иегерлері ағайынды – Құлменовтар, пед.ғ.к., шебер әрі ұстаз – Нұрәлі Атамқұлов, т.б. секілді танымал шеберлер өсіп шықты.

Сондай-ақ, музейдің іші-сыртын, экспозициялық қойылым залдарын, ғимарат қабырғаларын, есік-терезелері мен лекция-концерт залдарын ұлттық ою-өрнектермен безендіруде суретші, өрнекші мамандардың жұмысы маңызды болды. Бұл жөнінде: «... Өзекең реставрация саласында жұмыс істеген жастарға үнемі қолдау көрсететін. Мәселен, музей жұмысының білгірлері Қырым Алтынбаев

Сур. 7. Шеберлер – С. Кенжеғараев пен Т. Құлменов музей шеберханасында. 1984 ж.

Fig. 7. Masters S. Kenzhegarayev and T. Kulmenov at the museum work shop. 1984.

– ҚР Еңбек сіңірген реставратор, Бек Қазанғапов
– ҚР Еңбек сіңірген суретші атақтары мен
үкімет марапаттарына ие болды», – деп жазды
(Тұяқбаев, 1999: 231).

1990 жылдарда келмеске кеткен Кеңес Одағының таратылуына байланысты қазақ өнері мен мәдениетінде үлкен бетбұрыстар мен қайта құру реформалары болып өтті. Көптеген өнер-мәдениет мекемелері таратылды, жабылды және жекешелендірілді. Музей коллекциялары үшін маңызды рөл атқарған оннан аса шеберлер жұмыс істеген музей шеберханасы да таратылды. Көптеген шеберлер өздерінің жекеменшік шеберханаларын ашып, қазақтың аспап жасау өнерін одан әрі дамытты...

Осылайша, қазақ мәдениетінің білгірі Ө. Жәнібековтің ұқсатуымен 1981 жылғы сәуір айының 24 жұлдызында ашылған музей, қазақ аспаптану ғылымын зерттеп-танудың бірден-бір – қор орны, қазыналы қоймасы, ғылыми-дерекнамалық базасына айналып, өзінің 40 жылдық тарихын артқа тастады.

Қорытынды

Халқымыздың тарихы терең дәстүрлі музыкалық аспап-мұралары – өткен тарихымызды танып-білуге көмектесетін өнер-мәдениет құндылықтары болумен қатар, халық шежіресі мен тарихының деректі көзі, тірнек

өнерінің жемісі! Сол себептен Ө. Жәнібековтің күш салуымен музей 1980 жылдың өзінде-ақ «Қазақтың Республикалық халықтық музыка аспаптары музейі» мәртебесімен (статусымен) өз алдына жеке музей ретінде ашылған-ды. Бұл – 1980 жылғы Қазақ ССР Министрлер Кеңесінің Жарлығында да осылай көрсетілген.

Жалпы, Ө. Жәнібековтің ҚР Мәдениет министрінің орынбасары қызметінде жүрген жылдар – қазақ өнері мен мәдениеті тарихында бетбұрыстар кезеңі болды. Бұл кезең – Қазақстан музейлерінің, аспапты-музыкалық фольклордың, дәстүрлі музыкалық аспаптардың, аспапты-музыкалық қолөнердің, тарихи ескерткіштер мен ғимараттардың, тарихи этнографияның жаңғыру, жандану кезеңі болып бағаланды.

Бұл тұрғыдан келгенде, осыдан 40 жыл бұрын жан-жақта шашырап жатқан ұлттық төл мұраларды бір жерге жинастыру ісін жүзеге асырған – Өзбекәлі Жәнібековтің музейді ұйымдастыруда кездескен түрлі кедергілер мен қиыншылықтарды бұзып-жарған жанкешті еңбегіне қайран қаласың!

Қорыта айтқанда, Ұлы Дала төсін сан ғасыр сазды әуенімен әлдилеп келген дәстүрлі музыкалық аспаптар Әлемі – қазақ халқы, оның бірегей Музейі, алтын саусақ шеберлері және Өзбекәлі Жәнібековтей дара тұлғалары бар жерде мәңгі жасай бермек!

Әдебиеттер

1. Рух сардары (Құрастырған: Б. Адырбек). – Түркістан, 2006.
2. Жәнібеков Ө. Тағдыр тағылымы. Т.І. // Алматы: «Рауан». 1996.
3. Есенәлиев М. Мақ.: Ұлтын ұлықтаған азамат // Кіт.: Өзбекәлі Жәнібек. – Алматы: «Арыс». 1999.
4. Жәнібеков Ө. Уақыт керуені. // Алматы: Жазушы. 1992.
5. Жәкішева З.С. Өзбекәлі Жәнібек тағылымы // Алматы: 2011.

6. Турсунов А. Домбра Великого Абая // «Огни Алатау» газ., 6.05.1981.
7. Әсемқұлов Т. Есте қалған естеліктер // «Алтын орда» газ., 21.12.2001.
8. Интервью // «Огни Алатау» газ., 6.06.1981.
9. Шоқпарұлы Д. Домбыра жасау // Алматы: «Мектеп». 1996.
10. Голоса возрожденных инструментов // «Вечерняя Алма-Ата» газ., 1987.
11. Тұяқбаев Қ. Өз-ағам – Өз-ағам. – Алматы: «Арыс». 1999.

References

1. Rýh sardary. (Qurastyrgan: B. Adyrbek). – Túrkiстан, 2006.
2. Jánibekov Ó. Tagdyr tağylymy. T.I. // Almaty: «Raýan». 1996.
3. Esenáliev M. Maq.: Ultyn ulyqtağan azamat // Kit.: Ózbekáli Jánibek. – Almaty: «Arys». 1999.
4. Jánibekov Ó. Ýaqyt kerýeni. // Almaty: Jazýshy. 1992.
5. Jákisheva Z.S. Ózbekáli Jánibek tağylymy // Almaty: 2011.
6. Týrsýnov A. Dombra Velikogo Abaia // «Ogni Alataý» gaz., 6.05.1981.
7. Ásemqulov T. Este qalğan estelikter // «Altyn orda» gaz., 21.12.2001.
8. Intervú // «Ogni Alataý» gaz., 6.06.1981.
9. Shoqparuly D. Dombyra jasaý // Almaty: «Mektep». 1996.
10. Golosa vozrojdennyh instrýmentov // «Vechernáá Alma-Ata» gaz., 1987.
11. Tuiaqbaev Q. Óz-ağam – Áz-ağam. – Almaty: «Arys». 1999.

Жакишева З.С.

г. Алматы, Казахстан

e-mail: zabira.zhakisheva@gmail.com

УНИКАЛЬНАЯ ЛИЧНОСТЬ

(К 90-летию О. Жанибекова)

В данной статье повествуется об организационной и творческой деятельности известного государственного и общественного деятеля, академика Академии Гуманитарных наук, кандидата исторических наук, ученого-этнографа – Узбекали Жанибекова (1931-1998) об основании Музея казахских национальных музыкальных инструментов им. Ихласа Дукенулы. Также, представлена информация об ансамбле «Сазген», созданном при музее из сотрудников музея и о «Мастерской изготовления и воссоздания инструментов», открывшихся по инициативе У. Жанибекова.

Ключевые слова: история музея, коллекция, ансамбль, мастерская, Указы, Жанибеков.

Jakisheva Z.S.

Almaty, Kazakhstan

e-mail: zabira.zhakisheva@gmail.com

UNIQUE PERSONALITY

(To the 90th anniversary of O. Zhanibekov)

This article deals with the organizational and activity works of the famous state and public figure, academician of the Academy of Humanity Sciences, candidate of historical sciences, scientist-ethnographer - Uzbekali Zhanibekov (1931-1998) and the foundation of the A. Ikhlas Dukenuy Museum of Kazakh National Musical Instruments. Also, the author gives information about the "Sazgen" ensemble, created at the museum from the staff of the museum and about the "Workshop for the manufacture and restoring of musical instruments" established at the initiative of U. Zhanibekov.

Key words: history of the museum, museum collection gathering, history of the creation of the ensemble and workshop, Decrees, reviews, wishes and notes about Zhanibekov.